

MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta ta' l-20 ta' Ottubru, 2004

Appell Civili Numru. 1231/1996/1

Apex Interiors Limited

vs

Martin Camilleri

Il-Qorti,

Fit-2 ta' Gunju, 2003 il-Qorti Civili tal-Magistrati ppronunzjat is-segwent i sentenza fl-ismijiet premissi:-

“Il-Qorti,

Rat l-avviz ipprezentat mis-socjeta' attrici fis-7 ta' Novembru, 1996, fejn talbet lil din il-Qorti li tikkundanna lill-konvenut illi jhallas is-somma ta' sitt mija u tlieta u erbghin lira Maltin u erbgha u tletin centezmu (Lm643.34) prezz ta' “False Ceiling Material” u “Light Fittings” mibjugha u konsenjati lill-konvenut.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjez, komprizi dawk ta' l-ittra ufficjali tat-30 ta' Settembru, 1996, u bl -imghax legali mill-1 ta' Frar, 1996, kontra l-konvenut li gie ngunt ghas-subizzjoni.

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet tal-konvenut fejn eccepuxxa:

1. Illi t-talba tas-socjeta' attrici hija nfondata fid-dritt u fil-l-fatt.

2. Illi barra minn hekk qed jecipixxi wkoll l-istess "False Ceiling Material" u "Light Fittings" provduti lill-konvenut mis-socjeta' attrici kienu jinkludu materjal difettuz bhal *transformers* li ma humiex 'up to standard' kif ser jirrizulta waqt il-provi tant li l-istess konvenut kellu jibdel mill-gdid ix-xoghol li huwa ghamel ghand diversi klijenti u kellu jerga jibdel '*transformers*' ghall-valur ta' erba' mitt lira Maltin (Lm400) mitt lira Maltin (Lm100) f'xoghol biex seta' jerga jinqala' u jitwahhal mill-gdid l-istess xoghol imsemmija u wkoll mitt lira Maltin (Lm100) ohra f'danni kawzati lill-istess minhabba dan l-inkonvenjent li l-konvenut kellu jsfri minhabba l-provista ta' l-istess materjal difettuz imsemmi fl-istess talba tas-socjeta' attrici.

3. Bl-ispejjez u bl-interessi kontra s-socjeta' attrici u b'riserva ta' eccezzjonijiet ohra.

Rat id-digriet taghha tal-5 ta' Mejju, 1997, fejn il-Qorti nnominat lit-tekniku Henrietta Vassallo sabiex tirrelata dwar it-talbiet tas-socjeta' attrici wara li tiehu konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut.

Rat ir-revoka tan-nomina fuq imsemmija fit-22 ta' Mejju, 2000, u n-nomina b'istess digriet ta' Vincent Ciliberti.

Rat ir-relazzjoni pprezentata u mahlufa fil-5 ta' Lulju, 2001.

Rat ukoll id-digriet taghha ta' l-24 ta'Ottubru, 2001, fejn awtorizzat illi jsir *thermal imaging* fuq *transformer* meritu ta' din il-kawza.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat ukoll ir-rapport addizzjoni tal-24 ta' Frar, 2003, mahluf fis-17 ta' Marzu, 2003.

Semghet ix-xhieda bil-gurament.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha tal-kawza.

Ikkunsidrat:

Illi irrizulta mill-provi illi bejn il-partijiet kien hemm relazzjoni kummercjali li tmur lura ghal diversi snin.

F'xi zmien il-konvenut xtara hamsa u sittin (65) *transformer* u xi *false ceiling material* sabiex jigu nstallati f'hanut tal-fotografija r-Rabat. Wara xi zmien irrizulta illi l-bozoz bdew jinfaqghu u t-*transformers* jiehdu n-nar. Ghalhekk kellhom jigu kollha mibdula u l-konvenut zamm il-pagament dovut lis-socjeta' attrici.

Joseph Vella, ghan-nom tas-socjeta' attrici spjega illi l-ammont mitlub ma kienx biss ghal din il-partita, izda wkoll ghal xi affarijiet ohra li kien xtara l-konvenut minghandhom peress illi bejnithom kien hemm kont miftuh. Kien biss wara dan l-incident illi l-konvenut ma baqax jixtri aktar minghand is-socjeta' attrici.

Peress illi l-partijiet ma bdewx jaqblu bejnithom dwar il-kawza tal-hsara fit- *transformers*, il-Qorti nnominat diversi perizji teknici biex tikkonstata dan il-fatt. Ma hemmx dubju, speċjalment wara x-xhieda ta' l-esperti Dr Kenneth Camilleri u Dr Joseph Cilia, illi t-*transformers* suppliti mis-socjeta' attrici huma inefficjenti u ta' kwalita' nferjuri, illi mqeda f'cirkostanzi mhux tas-soltu bhal fl-gheluq go suffett, jistghu ma jiffunzjonawx tajjeb u huma ta' periklu illi jinharqu kif fil-fatt ghamlu

Il-Qorti, pero' tirrorleva illi hemm kwistjoni legali x'jigi sorvolat qabel ma' tista' tidhol fil-kwistjoni teknika tat-*transformers*. Din il-kwistjoni legali tohrog bhala konsegwenza ta' l-agir tal-konvenut meta dan unilateralment, forsi fuq parir hazin, iddispona mit-

transformers kollha illi kien xtara minghand is-socjeta' attrici.

Joseph Vella Direttur tas-socjeta' attrici a Fol. 12 jghid fost affarijiet ohra, "Fi kwalunkwe kaz, *t-transformers* baqa' jzommhom kollha hu... Huwa minnu illi jiena tlabt illi niehdu dawn *it-transformers* lura izda l-konvenut qatt ma kkonsenjhomli."

F'rikors tieghu l-konvenut jghid ukoll illi huwa, "Warrab il-kumplament tat-*transformers* fuq istruzzjonijiet illi kienet taghtu dakinhar il-perit tekniku... L-istess *transformers* illum m'ghadhomx ghandu..." (Fol. 122).

Din is-sitwazzjoni dbiddel ghal kollox in-natura ta' din il-kawza minn wahda teknika ghal wahda purament legali. Dana l-ghaliex il-konvenut ma kellu l-ebda dritt jiddisponi mit-*transformers* bil-mod kif ghamel. Izda kellu l-obbligu illi jew jikkonsenjhom lill-bejjiegh jew inkella jiddepozitahom fil-Qorti.

Il-konvenut m'ghamel xejn minn dan u illum ma jistax jopponi t-talba ta' l-attur billi jghid illi *t-transformers* ma kienux tal-kwalita' patwita. Minkejja illi rrizulta illi teknikament dana huwa minnu, l-azzjoni redibitorja hija miftuha ghax-xerrej fit-terminu moghti lilu mil-Ligi u ma tistax titqajjem *in via di eccezzione* (ara Joseph Cassar Aveta Noe vs Hugh Caruana Et, Prim' Awla 7 ta' Novembru, 1995).

L-unika mezz fejn il-konvenut jista' jopponi l-azzjoni attrici permezz ta' eccezzjoni hija fil-kaz illi l-oggett mibjugh ma jkunx konformi ghall-ftehim fil-kuntest ta' l-Artikolu 1390 tal-Kap. 16 (ara Buttigieg vs Hurst XXXII part 1 pagna 163). Izda l-konvenut ghamila cara illi huwa qed jopponi t-talba attrici purament fuq il-kaz li l-merkanzija ma kinitx tal-kwalita' patwita. Din ir-raguni timponi fuq ix-xerrej certa obligazzjonijiet illi huma tassattivi u li ma jistax jahrab minnhom. Wahda minnhom hija illi huwa ghandu jaghmel azzjoni *ad hoc* fit-terminu moghti mil-Ligi u t-tieni li jiddepozita l-oggetti l-Qorti jekk il-bejjiegh jirrifjuta li johodhom lura. Jekk il-konvenut ma jaghmilx dan, ma

Kopja Informali ta' Sentenza

jistax jopponi t-talba tal-bejjieh sabiex jithallas ta' l-oggetti kkonsenjati anki jekk dawn l-oggetti jkunu difettuzi u mhux tal-kwalita' patwita.

Hekk, per ezempju fil-kawza fl-ismijiet Attard Brothers vs Direttur ta' l-Edukazzjoni deciza mill-Qorti ta' l-Appell sede nferjuri fl-4 ta' Novembru, 1994, fejn il-Qorti kienet qalet li xerrej illi jibqa' jzomm oggett mixtri meta jkun jaf li ma kienx jahdem, kellu jhallas il-prezz intier u ma kienx intitolat li awtomatikament inaqqas il-prezz tat-tiswija u/jew alterazzjoni.

Il-fatt li l-konvenut iddispona mit-*transformers*, juri illi huwa agixxa bhala sid ta' din il-merkanzija u ghalhekk ghal kull fini u effetti tal-Ligi ghandu jitqies illi dan zammhom fis-sens indikat fil-kawza.

Ghalhekk, fuq dan biss, il-konvenut ma kellu l-ebda dritt izomm il-pagament lis-socjeta' attrici. U la ma hax il-passi legali biex jikkawtela d-dritt tieghu fi zmien utli, issa ma ghandux triq ohra hlief illi joqghod ghat-talba tas-socjeta' attrici u jhallasha tal-merkanzija illi huwa rcieva. (Ara wkoll Avviz numru 1831/1997/MM Modern Circuits Limited vs Mark Borg Costanzi, deciza fis-16, ta' Dicembru, 2002).

Ghal dawn il-motivi:

Il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi tilqa' t-talba tas-socjeta' attrici u tikkundanna lill-konvenut illi jhallasha s-somma ta' sitt mija u tlieta u erbghin lira Maltin u erbgha u tletin centezmu (Lm643.34) prezz ta' "False Ceiling Material" u "Light Fittings" lilu mibjugha u konsenjati.

Bl-ispejjez u l-interessi legali mid-data tan-notifika ta' l-avviz kontra l-konvenut."

Il-konvenut hassu aggravat b'din id-decizjoni u talab ir-revoka taghha. Huwa jilmenta li l-ewwel Qorti kienet zbaljata fil-konsiderazzjoni li ghamlet tal-fatt li hu zamm l-oggetti mixtrija u ddispona minnhom. Jinsisti li f'dan ir-rigward huwa agixxa skond kif dirett mill-ewwel espert tekniku nominat. Aggravju iehor tieghu jirrigwarda l-kap

tal-ispejjes li skond l-appellant ma kellhomx jigu addossati fuqu; u in partikulari, dawk relattivi ghat-testijiet li saru fuq it-transformers fil-laboratorju tal-Universita`.

Qari attent tas-sentenza appellata juri li l-ewwel Qorti ma rrilevatx biss il-punt tad-disponibilita` o meno tat-transformers jew tan-nuqqas tad-depozitu tagghom taht l-awtorita` tal-Qorti izda, u fuq kollox, in-nuqqas tal-konvenut appellant li jagixxi fiz-zmien utili bl-appozita azzjoni konsentita lilu mil-ligi.

Fil-qosor, il-fatti saljenti ta' dan il-kaz huma dawn. Is-socjeta` attrici bieghet u kkonsenjat lill-konvenut diversi "light fittings", kompriz transformers, li tagghom qed titlob il-hlas bl-azzjoni minnha ntentata. Il-konvenut irrezista din it-talba bid-difiza illi t-transformers suppliti kienu difettuzi u ghalhekk soffra danni. Ir-rizultanzi peritali u l-accertamenti teknici kondotti taw ragun lill-konvenut. Ciononostante, fil-fehma tal-ewwel Qorti, dan ma kienx jibbasta biex jiggjova l-linja difensjonali tal-konvenut u r-rezistenza tieghu li jhallas dak minnu dovut. Ir-raguni additata minn dik il-Qorti hi dik li l-konvenut appellant ma segwiex il-procedura idonea f'materja ta' komprovendita. Dan iwassal ghall-infraskritti riflessjonijiet.

Kif pacifikament saput il-ligi takkorda lix-xerrej l-azzjoni in garanzija kontra l-vizzju redibitorju kontemplat fl-Artikolu 1424 tal-Kodici Civili jew l-azzjoni minhabba l-inadempjenza kontrattwali fejn il-haga kunsinnata ma tkunx tal-kwalita` mweghda jew ma tkunx bhal kampjun li fuqu l-bejgh ikun sar. Dan kif preskritt fl-Artikolu 1390 tal-istess Kodici.

Kif ahjar spjegat fid-decizjoni fl-ismijiet "**George Portelli – vs- Vittoria Grima**", Appell Civili, 27 ta' Mejju 1957 (**Vol XLI pl p341**), "f'kuntratt ta' bejgh, meta jigi konsenjat lill-kompratur oggett divers minn dak li hu ried jakkwista, oltre l-azzjoni ta' nullita` minhabba vizzju tal-kunsens skond l-Art 1017 (illum Art 974) tal-Kodici Civili, il-kompratur ghandu ghad-difiza tieghu l-azzjoni rizoluttiva "ex contractu" taht l-Art 1440 (illum 1390) tal-istess Kodici, meta l-venditur jigi biex jikkonsenjalju oggett ta' kwalita`

mhux skond ma pprometta jew mhux skond il-kampjun. Huwa ghandu, barra minn din, l-azzjoni ta' garanzija jew redibitorja. Izda, mentri l-azzjoni "ex contractu" taht l-Art 1440 tiddefendi lill-kompratur ghall-inosservanza tal-obbligi kontrattwali kontra l-konsenja ta' oggett divers fil-kwalita` minn dik promessa lilu, l-azzjoni redibitorja tipprotegih kontra l-obbligu accessorju tal-venditur li jikkonsenja l-oggett minghajr difett".

Jitnissel minn dan illi ghalkemm iz-zewg azzjonijiet ghandhom l-istess bazi razzjonali, d-differenza bejniethom hi din. Kif gja anterjorment kien gie deciz "l-ewwel obligazzjoni tal-venditur hu dak li ghandu jaghti l-haga skond il-kwalita` miftehma u f'kondizzjoni li kienet waqt il-bejgh u presumibilment fi stat tajjeb, mentri fil-kaz tal-vizzju redibitorju ma jkunx hemm l-ebda kwistjoni fuq il-kwalita` tal-haga, izda x-xerrej jippretendi illi ghalkemm l-oggett huwa effettivament tal-kwalita` miftehma, izda ghandu go fih vizzju okkulti li jirrendih inutili ghalih" (**Kollez. Vol. XXXI pl p647**).

lkompli jsegwi illi bejn iz-zewg azzjonijiet tezisti wkoll differenza ohra ta' natura procedurali. Kif ormai jinsab ben stabbilit fil-gurisprudenza, jekk id-dritt tal-kumpratur bl-Art 1390 jista' jigi ezercitat "per via di eccezione" (**Kollez. Vol XXX pl p751; Vol LXXIII pl p260**), "il diritto nascente dal vizio che intitola l'azione redibitoria non puo essere ridotto in linea di eccezione ma deve essere ezercitato in tempo utile per via d'azione" (**Kollez Vol XX pl p281; Vol XXIX pl p1170**). Kif drabi ohra ntqal, "meta d-dritt ghall-propozizzjoni tar-redibitorja jew ta' l-estimatorja permezz ta' azzjoni jkun spicca bid-dekors taz-zmien, la r-redibitorja u lanqas il-"quanti minoris" ma tkun tista' tigi mill-kumpratur opposta "in via di eccezione", ghaliex in-nota massima "temporalia ad agendum perpetua ad excipiendum" mhiex applikabbli in tema ta' dekadenza" (**Kollez. Vol XXXVIII pl p723**). U kif maghruf ukoll, u hekk pacifikament akkolt, "l'azione redibitoria deve in riguardo di mobili venire esercitata, sotto pena di decadenza, entro un mese (illum, bl-eghluq ta' sitt xhur, ex-Art 1431 (1) tal-Kodici Civili) ma tale termine, nel caso in cui il compratore fosse stato nella impossibilita` di

conoscere il vizio occulto della cosa, non corre se non dal giorno in cui lo abbia potuto conoscere” (**Kollez. Vol XXV pII p422**; Art 1431(2) tal-Kodici Civili).

Issa mit-termini ta' kif tinsab koncepita l-eccezzjoni din, fil-fehma tal-Qorti, hi aktar konsona mal-qagħda derivanti mill-garanzija legali li l-venditur jippresta lill-konvenut xerrej, milli mal-azzjoni ta' inadempjenza kontrattwali minhabba non-konformita` tal-oggett vendut ma' xi kwalita` pattwita. L-appellant stess infatti jqieghed bhala difiza tieghu l-konsiderazzjoni li t-transformers lilu mibjugha kienu difettużi. Mhux il-kaz allura ta' non-konformita` mal-kwalita` miftehma izda ta vizzju redibitorju veru u proprju inerenti għall-garanzija li l-bejjiegh hu tenut, in forza ta' disposizzjoni espressa, li jagħti lix-xerrej (Art 1408 u Art 1424 tal-Kodici Civili).

Applikati l-principji legali suddetti għall-kaz in ispecje irid jingħad illi, kif superjorment rilevat, il-konvenut appellant kellu jiddeduci l-pretensjoni tieghu permezz tal-azzjoni redibitorja jew “quanti minoris” fit-terminu preskritt mil-ligi u mhux sempliciment jiddefendi ruhu permezz ta' eccezzjoni. Jekk hu naqas milli jagħmel dan jigi li hu qieghed lilu nnifsu f'sitwazzjoni fejn ma jkunx jista' aktar jiddefendi ruhu kontra r-reklam li jsirlu għall-hlas. Ghax kif jinsab insenjat, “trascorsi inutilmente i termini stabiliti dall'articolo 1481 (illum 1431 tal-Kodici Civili) non possono opporsi neppure in via di eccezione al venditore che reclama il pagamento del prezzo” (**Kollez. Vol XVIII pIII p59**; Ara wkoll “**John Attard noe -vs- Direttur tal-Edukazzjoni**”, Appell, Sede Inferjuri, 4 ta' Novembru 1992).

Issa huwa korrett dak li ngħad mill-ewwel Qorti in linea ta' massima illi f'kaz bhal dan ix-xerrej ma setax jibqa' jzomm l-oggett mixtri, jew xort'ohra, jiddisponi minnu. Oltre l-obbligu li jiddenunzja d-difett u jgibu għall-attenzjoni tal-venditur, anke biex dan jivverifika d-difett u jkollu l-opportunita` tad-dritt ta' rivalsa kontra l-fornituri tieghu, x-xerrej kellu kull interess ukoll li jezimi ruhu mir-responsabilita` billi jiddepozita l-oggett mixtri li rrizulta difettuz jew mhux tal-kwalita` pattwita. Fuq dan il-

jurisprudenza hi konkordi. Ara “**Nazzareno Cauchi noe - vs- Joseph Baldacchino noe**”, Appell, 7 ta' Ottubru 1997; “**Robert Bond -vs- Austin Agius et**”, Appell, 16 ta' April 1993.

L-appellanti fil-verita` jissottometti ragunijiet anke plawsibbli l-ghala huwa ma ottemperax ruhu ma' dak appena senjalat; inter alia, li segwa l-istruzzjonijiet moghtija lil mill-ewwel espert tekniku nominat mill-Qorti. Anke kieku pero` kellha din il-Qorti taccetta din is-sottomissjoni bhala wahda valida, jibqa' l-fatt illi l-appellanti, kif fuq manifest, naqas, imbaghad, li jadotta l-procedura li kellu jsegwi ghas-sosteniment tad-difiza, anke jekk provata, u mhux biss allegata, tad-difetti fit-transformers mixtrija. Ghal din ir-raguni l-ewwel aggravju tieghu xorta wahda jitqies bla fundament.

Dan precizat, il-Qorti pero` tosserva illi b'gustizzja mal-appellant dan ma kellux jigi akkollat l-ispejjez kollha tal-kawza. Dan partikolarment fir-rigward ta' dik l-ispiza tar-rapport addizzjonali li sar fuq insistenza tas-socjeta` attrici u li, fil-verita` serva biss biex jirrafforza l-konkluzjoni peritali anterjorment raggunta fl-ewwel relazzjoni. F'dan il-kuntest ghalhekk din il-Qorti ser tilqa' t-tieni aggravju fir-rigward ta' din l-ispiza.

Ghal dawn il-motivi din il-Qorti qed takkolji t-tieni aggravju limitament ghar-rigward ta' dik il-parti tal-kap tal-ispejjez riferibilment ghat-testijiet li saru fuq it-transformers fl-Universita` ta' Malta u t-tieni rapport tal-espert tekniku nominat, li ghandhom jibqghu a kura tas-socjeta` attrici appellata. Mill-kumpliment, tichad l-appell interpost. L-ispejjez gudizzjarji ta' din l-istanza ghandhom jigu sopportati kwantu ghal tliet kwarti ($\frac{3}{4}$) mill-konvenut appellant u kwart ($\frac{1}{4}$) mis-socjeta` appellata.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----